

JEGYZŐKÖNYV

Az OKA tizennegyedik üléséről
(2007. december 11. 10:00, SZMM, Tükörterem)

Napirend előtt:

- *Fazekas Károly* elnök megnyitotta a Kerekasztal ülését. Köszöntötte a meghívott vendégeket: Szüdi János szakállamtitkárt (OKM), Kotán Attila kormányfőtanácsadót (MEH), Adonyi Ágnes vezető-főtanácsost (SZMM), Szelényi György, főosztályvezető-helyettest (PM) és Sági Zsoltot (NFÜ).
- Ez után *Varga Júlia* ismertette a szakpolitikai javaslatcsomag második részét (összefoglalása: 1. Függelék)
- *Szüdi János* szakállamtitkár véleményét írásban is eljuttatta a kerekasztalnak (2. függelék)
- A hozzászóló az óvodáztatással kapcsolatos javaslatokkal egyetértett. Az általános iskolák esetében csak akkor nevezte indokoltnak a tagozatos osztályok megszüntetését, ha fenntartásuk szegregációhoz vezet – ennek fenállását kell vizsgálni. A nem önkormányzati intézmények esetében a cél: csak közoktatási szerződéssel működhessen olyan iskola, amelyik állami pénzt kap. A körzetek közti átjárással kapcsolatban nem értett egyet a szigor ilyen fokával. A tankötelezett korú gyermekek nyomon követésénél a jegyzők és főjegyzők felkészítését fontos feladatnak nevezte.
- Szakképzésre vonatkozó első javaslatot aggályosnak és elfogadhatatlannak nevezte. Az iskolák legyenek egységesek, és kapjanak választási lehetőséget a tanulók. Következésképpen végre kell hajtani a nem szakrendszerű oktatás bevezetését. Képezni kell a tanárokat, főleg a szakképzőket, akik középfokú végzettséggel taníthatnak. A szakképzésre vonatkozó javaslatok többi részével egyetértett Szüdi János.
- A foglalkoztatáspolitikai területén az egységes nézőpontot hiányolta a hozzászóló. Az összes jelenleg közalkalmazottakat alkalmazó terület egységes kezelésére van szükség. Nem értett egyet a munkáltatói jogok átkerüléséhez a fenntartóhoz – ez túlságosan nagy kiszolgáltatottsághoz vezet.
- Demográfiai folyamatok: valóban szerencsés lenne a felszabaduló forrásokat a közoktatás rendszerén belül tartani, és erre van is ígéret a miniszterelnöktől.
- Szüdi János szerint a finanszírozásra vonatkozó javaslatok nehezen valósíthatók meg. A kistérségi önkormányzat más, mint a tankerület. A finanszírozásban egyetértett a teljesítményhez kötődő bérezés jelentőségével. Erre létezik javaslat, de forrás nincs rá. A hozzászóló véleménye szerint nem lenne szerencsés az Oktatási Hivatalt az Országgyűlés felügyelete alá helyezni. Ez a hivatal most kezd

kiforni magát. Inkább ennek a rendszernek az elemeit kell összekapcsolni egymással – helyzetbe kell hozni a fogyasztót. Szükség volna olyan intézményre is, amely segíti az alulteljesítő iskolákat.

- *Kotán Attila* kifogásolta, hogy az összefoglaló nem mindenben ugyanazt mondja, mint a hosszabb anyag. A költségvetési hatások elemzése kimaradt az anyagból. Javasolta, hogy az OKM vagy más szervek véleménye is szerepeljen a táblázatban. Az önkormányzati rendszer átalakítására vonatkozó javaslatok megvalósulása nem valószínű, ezért érdemes olyan javaslatokat is megfogalmazni, amelyek adottságnak tekintik az önkormányzati rendszer jelenlegi struktúráját.
- *Adonyi Ágnes* egyetértett a szakképzésre vonatkozó helyzetelemzéssel és a megfogalmazott konkrét feladatokkal is. Az itt felsorolt programok egy része viszont már megvalósult, erre példát jelentenek az Útravaló és Második esély programok. A szakiskolai fejlesztési program sokat tesz a pedagógusok felkészítéséért. Ezek a programok azonban nem valósultak meg tökéletesen hatékonyan. A hátrányos helyzetű fiatalok esetében túlrészletezettek a javaslatok – jobb volna, ha az irányok, elvek és módokon lenne a hangsúly. A lemorzsolódott fiatalokat komplex programokkal és egyéni fejlesztési tervvel lehet kiemelni ebből a helyzetből.
- *Szelényi György* először a kistérség-finanszírozás kérdéseiről beszélt. A többcélú kistérségi társulásokot önkormányzati típusú képződményként kell elképzelni. A kistérség egységes költségvetéssel rendelkezik, maga dönt saját és normatív források felhasználásáról, és valamennyire az intézményi struktúráról. A javaslatok – sarkosan fogalmazva - központi tanigazgatást és –finanszírozást jelentenek. Ezért csak korlátozott mértékben jelenik meg bennük az önkormányzatiság. Ez felveti a kérdést: önkormányzati feladat-e a közoktatás? Nem a normatíva kötöttsége a kulcskérdés – úgyis mindenki többet költ a normatívánál. Azt javasolta, hogy valahol jelenjék meg az anyagban a bizonyítása annak, hogy ez egy önkormányzatiság. Pályáztatásra mindenképp szükség van, de a hátrányos helyzetre vonatkozó kritériumoknak határozottabban kell érvényesíteni. A bérekre vonatkozó javaslatoknál figyelembe kell venni, hogy a pedagógusbérek kialakításának elvei hatással lehetnek a közszféra többi dolgozójára is. Ő is hangsúlyozta, hogy a költségvetési kihatásokra vonatkozó elemzés során kapjanak nagyobb súlyt a fenntarthatóság szempontjai.
- *Sági Zsolt* javasolta, hogy kapjanak nagyobb hangsúlyt a javaslatok kapcsolódási pontjai az NFT II-höz.
- *Horn György* felhívta a figyelmet arra a megközelítésbeli különbségre, hogy a kerekasztal inkább egy paradigmaváltást sürget, ő viszont a felmerülő kérdéseket egy folyamat problémáiként látja; éppen ezért nem ért egyet a önkormányzatiság csökkentésére vonatkozó javaslatokkal. A prioritások közül az utolsót inkább eszköznek, mint célnak nevezte; jobban szeretné, ha a mérés-értékelés inkább támogató, mint kontroll-funkciókat látna el. A szegregáció mellett alapvető probléma az, hogy a közoktatási rendszer képtelen megteremteni a motivációt bizonyos társadalmi csoportok számára. Kifejtette, hogy az iskola belső szerkezetét feltűnően nem ismeri az anyag. Számos kérdésben célszerű lenne pozitív állításként konkrét javaslatokat megfogalmazni. A pedagógusbérek kialakítását az autonóm iskolák feladatának nevezte. A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a komprehzív iskolát megoldási lehetőségnek tartotta a hozzászóló. Nem javasolta a munkáltatói

jogok kistérséghez csatolását. Szintén nem javasolta az Oktatási Hivatalnak az Országgyűléshez alá rendelését.

- *Kertesi Gábor* kifejtette, hogy az iskolafenntartás intézményrendszere nincs összhangban: 1.) tankötelezettség alkotmányos biztosítékaival; 2.) szabad iskolaválasztás rezsimjével három ponton: a.) megfelelően érvényesíthető esélyegyenlőség, b.) minőségbiztosítás (miért nem közös felelősség, miért az olyan falvakon kérjük számon, ahonnan elmennek a jó képességű gyerekek), c.) tanárok minőségeloszlása sem igazságos. Tehát összhangba kell hozni az intézményrendszert a szabad iskolaválasztással. 3.) Nem igazságos, nem érvényesül a fiskális semlegesség elvével. A pályázás sem jelent megoldás – a sok hátrányos helyzetű gyerekeket tanító iskoláknak nincs erre kapacitásuk.
A pedagógusképzés problémájának érzékeltetésére bemutatta az életkereset pályák alakulását. A minőségi jelentkezőt a tanárképzésbe magasabb kezdőbérével lehetne stimulálni. Ez szervesen összefügg a korábbi tanárképzésre vonatkozó javaslatokkal: 1) radikálisan csökkenteni kell a tanárszakokra felvett emberek számát. 2) nemzetközi akkreditáció. 3) Oktatókutatás eredményeit be kell csatornázni.
A kemorzsolódás kérdése nem megoldott. A lemorzsolódás általában 18 éves kor után jelentkezik. Jelenleg nincs regisztrálva (KIR), hogy hányadik évfolyamra jár a tanuló. Nem tudjuk meg azt sem, hogy milyen okból fejezte be a tanulói jogviszonyt. Fontos cél a normatívák igénylésének rendszerének átláthatóvá tétele. Jelenleg az iskolák az önkormányzatnak jelentik le, és az önkormányzat az államnak. Javasolta, hogy jelentsék le az iskolák ezt közvetlenül a KIR-en keresztül is.
- *Horn György* válaszában elmondta, hogy pedagógusképzésről szóló eszmefuttatásban sehol sem szerepel az iskola, mint megrendelő. Kertesi Gábor érvelésében minden egy szempontnak van alárendelve. Ez egy központosított modell, egy állami program következik bele; a szereplők passzív, nem racionális viselkedéséből indul ki.
- *Szüdi János* felhívta a figyelmet arra, hogy az ezer fő alatti települések nagy részében nem is működnek iskolák. A tanköteleseket kell a KIR-ben követni, és azt össze fogja hozni az OKM a nyilvántartási rendszer többi részével.
- *Árok Antal* írásban is benyújtotta véleményét (3. függelék, Köllő János válasza a 4. függelékben található). Általában egyetértett a javaslatokkal, a pedagógusképzés ügyében is. Kompromisszumot javasolt: önkormányzatisággal kellene felruházni a kistérségeket. Kulcsproblémának nevezte a minimálbér alakulását, mely még mindig alacsony európai szociális charta ajánlásaihoz képest. A differenciálódott minimálbér segít az ügyben. Közalkalmazottság megszűnése azt is mutatná, hogy nem közfeladatot látnak el. Feltette a kérdést: hogyan lehetne ebben az esetben garantálni a fiatal pedagógusok magasabb bérét? Ennek kialakításakor a pedagógusokat segítők alacsony arányát is figyelembe kell venni.
- *Köllő János*, Horn György felvetéseire válaszolva nem tartotta kizártnak, hogy a kistérségek működő önkormányzattal rendelkezzenek. Az ingázás lehetősége miatt nagy különbség van az állam és a kistérség között. A mérés-értékelés az adófizetők szempontjából egy fontos célnak tekinthető. A tanárképzésre és az oktatatókutatásra vonatkozó javaslatok explicit módon tartalmazzák az iskola, mint megrendelő szerepet. Szüdi Jánosnak válaszolva kifejtette, hogy a foglalkoztatáspolitikára vonatkozó javaslatok messze túlmennek azon, ami kormányzati anyagokban van. A pályakezdő

minimálbérek összehangolása esetén a Varga Júlia által javasolt intézkedés hatástalan maradhat. Véleménye szerint az NFT II-vel való kapcsolódási pontok meghatározása nem az OKA, hanem az NFÜ dolga. A minimálbérről vonatkozóan nincs európai követelmény, csak ajánlás.

- *Kárpáti Andrea* ismertette a társulások tagiskolái körében végzett kutatás eredményeit. A tagiskolák gyarmati sorban vannak. A jobbakat bezárták, mert kastélyban vagy kúriában voltak. A tagiskolák nem pályázhatnak saját jogon, pl. nem kapnak digitális táblát sem, mert megtartja a központ. Megfosztják őket a szakmai közösségtől, szakmai továbbfejlesztéstől és az anyagi forrásoktól.
- *Lannert Judit* rámutatott a jogszabályok előírásai és a bizonyítékok közötti különbségekre. Fontos a két javaslatcsomag összefésülése, a közös pontok és összefüggő javaslatok kiemelése (pl. hátránykezelésre vonatkozó javaslatok minden területről). A konkrét költségeket és prioritásokat is szerepeltetni kellene.
- *Nahalka István* az új PISA eredményekre hivatkozva felhívta a figyelmet arra, hogy Magyarországon nem szórtak túlságosan a teszteredmények nemzetközi összehasonlításban, de a társadalmi helyzet szerepe erősödött is a korábbiakhoz képest. Ezt a két szempontot mindenképp érdekes külön kezelni. Korábban javaslat volt, hogy szükség van egy félévre, amikor a pedagógus-hallgatók a hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkoznak; ez nem biztos, hogy jó javaslat. A szakképzés esetében sem biztos, hogy a tanárok minőségét általánosságban rossznak kell minősíteni. Programcsomag szó használata. Meg kellene vitatni, hogy indokolt-e egy ilyen funkcióváltás, nem biztos, hogy a NAT elemeit el kellene teljesen hagyni a célok közül.
- *Liskó Ilona* elmondta, hogy eljött az idő a szakképzés és az általános képzés elválasztására; a hátrányos helyzet megoldása a fő cél. Ne féljen olyan javaslatokat tenni az OKA, amelyek komoly érdeksérelmekkel és konfliktusokkal járnak.

A vita után sor került a szavazásra a második javaslatcsomagról

- **14 kerekasztal tag megszavazta az összes javaslatot, a szakképzésről szóló fejezetet Bihall Tamás nem támogatta (Bihall Tamás különvéleménye, valamint Köllő János és Liskó Ilona válasza a függelékben olvasható).**

Függelékek

1. függelék: Javaslatok az oktatás megújítására – 2. rész.....	6
2. függelék: Szüdi János véleménye.....	11
3. függelék: Árok Antal véleménye, javaslatai.....	16
4. függelék: Köllő János válasza Árok Antalnak.....	17
5. függelék: Bihall Tamás véleménye.....	18
6. függelék: Köllő János válasza Bihall Tamásnak.....	21
7. függelék: Liskó Ilona válasza Bihall Tamásnak.....	22
8. függelék: Jelenléti ív.....	24

1. függelék

Javaslatok az oktatás megújítására – II. Rész

1. változat Összefoglalás

Esélyegyenlőség, deszegregáció

1. *A h.h.h. gyerekek óvodáztatásának biztosítása 3 éves kortól:*

- célzott férőhelybővítés, illetve óvoda létesítés;
- teljes körű nyilvántartás az óvodáskorú gyerekről;
- beszoktatási program a szülők bevonásával;
- az óvodák és érintett családok közötti kapcsolat javítása;
- a korai fejlesztés feltételeinek megteremtése;
- évi kétszeri óvodáztatási segély;
- a kiegészítő óvodai programok esélykiegyenlítő finanszírozása;
- jogszabálmódosítások.

2. *Az általános iskolába való belépéskor a szegregáció csökkentése:*

- gyógypedagógiai tagozatos beiskolázás ellenőrzése;
- az sni gyerekek számának növelésére ösztönző normatív finanszírozás megszüntetése;
- az alsós tagozatos osztályok felmenő rendszerben való megszüntetése;
- az elsős tanulók párhuzamos osztályok közötti elosztásában a szelekció megszüntetése.

3. *A többiskolás településeken és a több párhuzamos osztályt műkötető iskolákban a szegregáció minden formájának csökkentése:*

- a Ktv. iskolai körzethatárokat szabályozó 66. §-a betartásának rendszeres ellenőrzése;
- az iskolán belüli szegregáció elleni fellépés, ellenőrzés;
- a nem önkormányzati iskolákban a h.h.h. tanulók megfelelő arányának elérése szabályozással, az arálynak a támogatás feltételekénti rögzítésével.

4. *A körzethatáron kívüli iskolaválasztás/iskolábajárás többletköltségehez való állami, önkormányzati hozzájárulás megtiltása.*

5. *A gettó és gettósodó térségekben komplex programok indítása pályázatás nélküli forrásbiztosítással.*

6. *A pedagógusok bérezésének átalakítása, differenciált bér, magasabb bér a többletteljesítmény, a nehezebb feladatok elismerésére.*

7. *A kisiskolák és alsó tagozatos tagiskolák bezárási feltételeinek egyértelmű szabályozása.*

8. *A pedagógusképzésben felkészítés a h.h.h. gyerekek tanítására:*

- a gyakorlóiskolákban a h.h.h. tanulók arányának növelése;
- a tanárképzésben a szakmai gyakorlat keretében a h.h.h. tanulók oktatása során alkalmazott jó gyakorlatok megismertetése;
- a tanárképzésben legalább egy félév a h.h.h. tanulók oktatásával kapcsolatos speciális pedagógiai problémák, pedagógiai módszerek, eljárások megismerésére.

9. *A sikeres középfokú iskoláztatás biztosítása a h.h.h. gyerekek számára:*

- a továbbtanulási arányok beépítése az iskolák mérési-értékelési rendszerébe, az általános iskolák önértékelésébe;
- civil tanoda programok fejlesztése, módszertani megerősítése és elterjesztésének biztosítása, a tanodák minőségbiztosítási rendszerének, a tanodai pedagógusok, egyéb szakemberek képzési rendszerének kiépítése;
- ösztöndíjas programok fenntartása, kiszámíthatóvá tétele;
- az érettségit adó középiskolában tanuló h.h.h. tanulók alanyi jogon járó ösztöndíjának bevezetése;
- a kötelező oktatásstatisztikai adatszolgáltatás keretében lemorzsolódásra vonatkozó adatok gyűjtése;
- az egységes mérési-értékelési rendszerhez kapcsolva az átlagosnál nagyobb lemorzsolódási aránnyal dolgozó középfokú intézmények kötelező minőségfejlesztésének bevezetése;
- a második esély típusú kezdeményezések, intézmények létrehozásának ösztönzése, az állami hozzájárulás feltételeinek rögzítése.

10. *Esélyegyenlőség alapú és ellenőrzött támogatáspolitiká megteremtése:*

- h.h.h. tanulóakra vonatkozó statisztikai adatgyűjtés megbízhatóságának növelése;
- közoktatás-statisztikai adatgyűjtésben a közoktatásban zajló szegregációs/szelekciós trendek követése;
- a finanszírozási és mérési-értékelési információk összekapcsolása, a fenntartók számára rendelkezésre bocsátása;
- kiegészítő normatívák felhasználásának ellenőrzése;
- a közoktatási esélyegyenlőségi tervek egységes szempontok szerinti elkészítésének bevezetése, a tervek betartásának iskolai szintű ellenőrzése.

Szakképzés, lemorzsolódás

1. *A középfokú szakképzési intézmények szakmai képző központokra és középiskolákra történő szétválasztása*

2. *Hátránykompenzálás a szakmatanulásra felkészítő középiskolákban*

- tantervi programsomagok kidolgozása és elterjesztése;
- a hátránykompenzálás és készségfejlesztés hazai és nemzetközi módszertani eljárások összegyűjtése és terjesztése;
- a hátránykompenzálásban résztvevő pedagógusoknak kötelezően előírt módszertani továbbképzések (tréningek) szervezése;
- a hátránykompenzálás eredményességét biztosító finanszírozás: átlagosnál kisebb tanulócsoportok (a 25 főnél nagyobb osztálylétszámok megtiltása), korszerű oktatási eszközök és módszerek, stb. biztosítása.

3. *A lemorzsolódás csökkentése*

- az igazolatlan hiányzásokat szankcionáló „automatikus” kizárás lehetőségének megszüntetése;
- a lemorzsolódás által „veszélyeztetett” tanulók számára mentor- tanárok alkalmazása.

4 *A lemorzsolódók reintegrációja.*

- a középfokú intézményekből lemorzsolódók reintegrációjának a lakóhelyi

- önkormányzatok kötelelességekénti előírása;
- értesítési kötelezettség előírása az iskoláknak a lakóhelyi önkormányzatok számára a középiskolákból való kimaradásról;
- a lakóhelyi önkormányzatnak a kimaradók reintegrációjával foglalkozó felelős kijelölésének előírása;
- a „második esély iskolák” hálózatának állami támogatásból történő működtetése: „reintegrációs kvóta” bevezetése
- a „második esély” iskoláknak a bármely fenntartó által működő oktatási intézményekhez kapcsolódó, és működésének engedélyezése;
- a képzés befejezését ösztönző, tanulmányi ösztöndíj bevezetése;
- a reintegrációhoz szükséges pedagógiai módszerek és eszközök kidolgozása, elterjesztése, pedagógus továbbképzés lehetőségeinek megteremtése

Foglalkoztatáspolitikai eszközök

1. A minimálbér-politika átalakítása

- A minimálbér-átlagbér arány növelésének megakadályozása a képzetlen munkavállalói csoportok foglalkoztatásának védelmében;
- a minimális járulékalapra és a kapcsolódó, egyedileg elbíralt kedvezményekre vonatkozó szabályozás felülvizsgálata, az ehhez szükséges megalapozó kutatások elvégzése.

2. A rossz elhelyezkedési esélyek által motivált rokkantnyugdíjazás visszaszorítása

- „Utak a munkához” elveit követő program elindítása, a munkaügyi kirendeltségi „személyes tanácsadók” kiképzése, a speciális feladatokat ellátó kirendeltségek kijelölése és felkészítése.

3. A gyermekgondozási támogatások átalakítása

- a gyermek 18 hónapos koráig kiegészítő támogatások, azt követően a munkavállalást segítő támogatások (a kisgyerekes anyák részmunkaidős foglalkoztatását és munkába járását segítő szubvenciók a gyermek három éves koráig, a munkáltatót az igazolt hiányzásokért kompenzáló utalvány, az állami és alternatív gyermekintézmények igénybevételét könnyítő egyéni támogatások);
- a gyermekgondozási támogatásokra irányuló speciális lakossági felvétel lebonyolítása;
- felvilágosító munka a női foglalkoztatási szint és a magas termékenység összeegyeztethetőségéről.

4. A helyi jóléti rendszer átalakítása:

- előzetes kutatás a rendszeres szociális segély jóléti és foglalkoztatási hatásáról.

5. Az érettségivel nem rendelkezők átképzési részvételi hátrányának csökkentése

- az érettségivel nem rendelkezők átképzési részvételi hátrányára vonatkozó rendszeres számítások végzése a szolgáltatóktól független adatok (KSH Munkaerőfelvétel) segítségével;
- a képzések összetételének rendszeres elemzése a foglalkoztatási szolgálat adatai alapján;
- az alapkaton végzetek képzési esélyrátájának kétszeresére emelése 2013-ig;
- a hiányzó alapkészségeket fejlesztő programok részarányának folyamatos növelése.

6. Átfogó, kivételes válságkezelési programok a legsúlyosabb helyi válsághelyzetek feloldására:

- nagyobb léptékű infrastrukturális beruházások és képzési ráfordítások a válságövezetekben;
- a válságövezetekben a nem központi szerepkörű településekről a saját körzetközponton túli kistérségi központok elérését célzó fejlesztések kiemelt támogatása;
- a támogatási célterületen az önhibájukon kívül hátrányos helyzetű településeknek biztosított kedvezmények fenntartása a program végéig, az önkormányzat anyagi helyzetének alakulásától függetlenül.

7. A foglalkoztatási szubvenciók rendszerének gyökeres átalakítása

- a de minimis elvnek a támogatási rendszer egészére történő alkalmazásával a támogatások korlátozása a megváltozott munkaképességűekre, az Utak a munkához program résztvevőire, a kisgyerekes anyákra és a legalacsonyabb bérű (képzetlen) munkavállalói csoportokra;
- a támogatás összegének és/vagy időtartamának esetenkénti növelése (utazási támogatások, kedvezményes közteherjegy, gyestről visszatérők támogatása)
- az elhelyezkedést segítő civil szervezetek támogatásának növelése.

A demográfiai folyamatok hatása a közoktatás költségvetésére

1. A gyereklétszám csökkenéséből fakadó megtakarításoknak a tanári bérek differenciált növelésére fordítása.
2. Az értékelési-mérési rendszer működtetése forrásainak kiemelt kezelés.,
3. A központi támogatások összegének több évre rögzítése.
4. Az önkormányzatok oktatási tevékenységének egyedi, részben szakértői, részben hatósági jellegű értékelésére.
5. A szakmapolitikai beavatkozások rendszeres értékelése és visszacsatolása
  - elemző tanulmányok a diák-tanár arány csökkenésének okairól;
  - a ráfordítást növelő pedagógiai programok (pl. idegen nyelvi év) szisztematikus értékelése;
  - új fejlesztő beavatkozások csak értékelés után kerülhessenek bevezetésre.

Intézményrendszer, finanszírozás

1. Közép távon a közoktatási feladatellátási kötelezettség kistérségi szintre helyezése, központi költségvetési támogatási forrásokkal együtt, kistérségi oktatási tankerületek létrehozása választott, oktatási intendáns irányításával.
2. Kötött, csak oktatási célra felhasználható kétféle központi költségvetés támogatás nyújtása (intézményi költségvetési célú és kistérségi szinten megvalósuló oktatási szolgáltatások biztosítására) formula alapján, mely csekély számú feladat-mutató mellett a hátrányos helyzetű tanulók arányát, és a helyi költség-különbségeket veszi figyelembe. .
- 3.. Kistérségi kistérségi szinten az iskolai célú költségvetési célú támogatások iskolák közötti elosztásához a kistérség által kidolgozott formula szerinti finanszírozás bevezetése.
4. A nem kistérségi fenntartásban, de a kistérség területén működő (alapítványi, egyházi) oktatási intézmények költségvetési támogatásának a kistérségi oktatási tankerületeken keresztüli finanszírozása az intézményfenntartóknak, a kistérségi fenntartásban működő

iskoláknak nyújtott támogatásokkal *azonos formula alapján*.

5. A *munkáltatói jogok* kistérséghez, illetve tankerülethez rendelése, hosszabb távon a tanárok munkaszerződéssel való foglalkoztatásának bevezetése.

6. Rövid távon a *pedagógus bérrendszer átalakítása* a pályakezdő pedagógusok relatív kereseteinek felzárkóztatása a diplomás pályakezdő keresetekhez, a nehezebb munkafeladatok jóval nagyobb arányú figyelembe vétele a pedagógusok keresetének meghatározásában.

7. *Központi, átfogó felügyeleti rendszer kiépítése* az Oktatási Hivatalra alapozva, hatásköreinek kiterjesztésével, az Országgyűlés felügyelete alá helyezve.

8. Valamennyi iskolára (a közoktatási megállapodással működő, nem állami/kistérségi fenntartású iskolákra is) is kiterjedő rendszeres, 3-4 éves gyakorisággal megvalósuló átfogó értékelés az új Oktatási Hivatal irányításával, az eredmények alapján segítő szolgáltatások nyújtása, esetenként jutalmazás/szankcionálás.

9. Rövid távon az aktuális költségvetési törvények és javaslatok áttekintése, a szükséges módosítások megtétele az oktatási reformcsomag céljaival rövid távon ellentétes hatást kiváltó szabályok esetén.

2. függelék

Szüdi János véleménye

Észrevételek javaslatok az oktatási kerekasztal „oktatás megindítására” – II. részhez kapcsolódóan

Az Oktatási Kerekasztal által készített javaslatok jelentős része kapcsolódik a már megkezdődött oktatási folyamatokhoz a közoktatás pedagógiai megújításának célkitűzéséhez. Az Oktatási Kerekasztal által jelzett problémák megoldásához a jogi és a szakmai követelmények túlnyomó többségben rendelkezésre állnak és végrehajtásukhoz az Új Magyarország Fejlesztési Tervből a források megteremthetők. Számos esetben a javaslatok nem veszik figyelembe, hogy a jelzett problémák megoldásához a hatályos rendelkezések következetes végrehajtása, végrehajtásának kikényszerítése megfelelő biztosítékot nyújt.

1. Mindenekelőtt az iskolai lemorzsolódás kérdése oldódott meg a 18 éves korig tartó tankötelezettséggel, mivel ez a törvényi változás nem teszi lehetővé az iskolából való kimaradást, sem szülői, sem tanulói szádék alapján, sem iskolai intézkedés következtében. A tanköteles tanulót nem lehet az iskolából kizárni, sem mulasztás, sem tanulói fegyelmi eljárás keretében. A tanköteles tanuló iskolai mulasztás szabálysértést súlyosabb esetben bűncselekményt valósít meg.

2. Természetesen a tankötelezettség teljesítésénél első sorban a szolgáltatások minőségének javításával a vonzó iskolai környezet kialakításával az ösztöndíj rendszer kiépítésével a családtámogatás rendszerének az iskolába járatási kötelezettség teljesítését ösztönző formájának kialakításával kell biztosítani.

A tankötelezettség teljesítésének figyelemmel kísérése a lakóhely szerint illetékes jegyző kötelezettsége. Ugyancsak a jegyző köteles gondoskodni arról, hogy a gyermeket legkésőbb az ötödik életévében beírassák az óvodában. A lakóhely szerint illetékes óvoda, illetőleg a kötelező felvételt biztosító iskola igazgatója feladatkörébe tartozik annak jelzése a jegyző felé, hogy a körzetükbe tartozó gyermekek-tanulók beírása megtörtént-e. A tankötelezettség ideje alatt az iskola igazgatójának a jegyző részére jeleznie kell, ha a gyermeket nem vitték el az óvodába vagy a tanköteles gyermek nem jelent meg az iskolában. Ugyancsak az igazgató kötelezettsége jelezni, ha a tanköteles tanuló kimarad az iskolából, vagy az általános iskola beírása után nem történik meg a középfokú iskolába történő beiratkozás.

3. Az iskolai szegregáció elleni küzdelem hatékony fegyvere a pedagógusok felkészítése, az eltérő adottságú gyermekekkel-tanulókkal történő foglalkozásra. A pedagógiai megújulás az egész közoktatás rendszere előtt álló feladat.

Következésképpen végre kell hajtani a nem szakrendszerű oktatás kiteljesedését az 5. és 6. évfolyamon, amely hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló kompetenciák megerősödjenek. A megfelelő kompetenciákkal rendelkező tanuló továbbtanulási esélyei a szakiskolában is lényegesen megnő, hiszen a szakmatanulás gátja, ha a tanuló nem érti a rendelkezésére bocsátott tankönyveket.

A módosított Nemzeti Alaptanterv világossá teszi a szakiskola 9-10. évfolyamának a feladatait melynek lényege, hogy ezeken az évfolyamokon is szükség szerint tovább kell erősíteni azokat és készségeket és képességeket, amelyeket a szakképzésbe való bekapcsolódást és az eredményes tanulást lehetővé teszik.

Ösztönözni kell a 12 évfolyamos komprehenzív iskolák elterjedését és ezzel ellentétes szándékot erősít az általánosan művelő képzés és a szakképzés szétválasztása. Ez egyébként a szegregáció egy új formája lehet, hiszen ily módon szétválasztott szakiskolai évfolyamokon

túlnyomó többségben a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fognak megjelenni. E helyett olyan iskolák kialakítását kell elősegíteni, amelyekben a 9., illetve a 10. évfolyam végéig egységes közös követelmények szerint készülnek fel a tanulók és az elért tanulmányi eredmények a tanulói és a szülői szándék szerint nyílik lehetőség a szakiskolai, a szakközépiskolai és a gimnáziumi ágon való továbbtanulásra. Az ilyen iskolában lehetőség van arra, hogy a tanuló másik felkészítési ágon folytassa tanulmányait, ha rosszul választotta meg a továbbtanulási irányt, illetőleg a későbbiek során szükségesnek tartja a továbbtanulást. Az egységes 12 évfolyamos komprehenzív iskolában lehetőség van a szakmai vizsga letétele után az érettségi vizsgára történő felkészülésre.

4. Az Európai Unió következetes gyakorlata, előírása és elvárása a helyi közösségek erősítése, így a helyi önkormányzatiság védelme. Számos európai joganyagban fogalmazódott meg az iskolai önállóság kérdése, melynek lényege, hogy az iskolák váljanak egy inkább önálló szakmai műhelyekké. Ezzel a gyakorlattal ellentétes a tankerületi rendszer, az intendánsi rendszer, a munkáltatói jogok kivitele az iskolákból. Valóban gondolt jelent az iskola szerkezet, a közoktatás intézmény rendszerének összehangolása, a párhuzamos szolgáltatási rendszerek összehangolása. Ehhez azonban megvannak a jogi eszközök és lehetőségek a megyei, fővárosi fejlesztési tervek elkészítésével és valós helyzethez való igazításával, ehhez kapcsolódóan a települési önkormányzatok intézmény működtetési terveinek áttekintésével és a fővárosi, megyei fejlesztési tervekhez történő igazításával.

A közoktatás feladatainak többcélú kistérségi társulásba történő bevitele sikeresnek mondható, figyelembe véve, hogy ma több mint 2000 önkormányzat lépett be a többcélú kistérségi társulásba. Természetszerűen a többcélú kistérségi társulási szabályozás áttekintése egyértelművé és pontosabbá tétele segíthet a szolgáltatás szervezési feladatok végrehajtásában.

A meglévő ellenőrzési rendszerek kiépítésével és helyes működtetésével biztosítható a közoktatás-szolgáltatás átláthatósága, szakszerű törvényes és hatékony működtetése. Az Oktatási Hivatal hatósági ellenőrzése alkalmas azoknak az előírásoknak a betartására, amelyek szükségesek a szegregáció visszaszorítása, a tanulói jogok érvényesítése céljából. Szükségtelen egy újabb állami ellenőrzési rendszer kiépítése, illetve a meglévő rendszernek az Országgyűlés alá történő rendelése, mivel ez által az ágazati irányítás marad eszköztelen. Mindenképpen indokolt azonban a nem állami nem önkormányzati intézmények tekintetében erősíteni az ügyészségi felügyeletet, illetőleg a jegyzői, főjegyzői kontrollt.

5. Egyértelmű, hogy a közoktatás önmagában nem tudja megoldani a gyermekszegénységgel összefüggő problémákat, a társadalmi kirekesztést. Feltétlenül indokolt ezért, hogy a közoktatás megújításának programja összekapcsolódjon a foglalkoztatást segítő programokkal és a gyermekszegénység elleni programokkal. A foglalkoztatási programok terén kiemelt figyelmet érdemel azoknak a településeknek a támogatása, ahol az átlagosnál magasabb a munkanélküliség, így a közmunka program kiteljesedésével a szövetkezeti mozgalom támogatásával ehhez kapcsolódóan a különböző átképzési programok indításával kell segítség nyújtani ahhoz, hogy az iskolába járó tanulók szülei ne otthon töltsék az idejüket.

Javaslatok

1. Következésképpen végre kell hajtani az 5-6. évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás bevezetését és ösztönözni kell, hogy a 12 évfolyamos egységes középiskola 1-6. évfolyamán nem szakrendszerű oktatás folyjék. A szakiskola 9-10. évfolyamán speciális programokat kell végrehajtani annak érdekében, hogy az odajáró tanulók alkalmasság váljanak az szakképesítés megszerzésére, elsajátítására.

2. El kell készíteni és ki kell adni a nevelési-oktatási intézmények szabványait, amelyek egységesen meghatározzák, hogy milyen feltételek mellett lehet új óvodát, iskolát, kollégiumot létesíteni. Felül kell vizsgálni (kötelező) eszköz és felszerelési jegyzéket, korszerűsítve az abba foglalt előírásokat. A jegyzék végrehajtásához költségvetési forrásokat kell rendelni, több éves cikluson keresztül.

3. El kell indítani a pedagógiai megújulás programját középpontba helyezve az új pedagógiai módszerek megismerését, a pedagógusok felkészítését arra, hogy megtudják oldani a bármely oknál fogva az átlagostól eltérő gyermekek-tanulók fogadását és beillesztését a tanulói közösségbe.

4. Fel kell készíteni a pedagógusokat az alternatív vitarendezés kérdésköréből. Ezt a felkészítési formát a tanulói közösségek és szülői közösségek bevonásával kell elvégezni abból a célból, hogy minden iskolai közösség felkészüljön a viták békés megoldására, a közösségi életet nehezítő problémák feltárására és a megoldások közös megkeresésére és megtalálására.

5. Támogatni kell az egységes 12 évfolyamos komprehenzív iskolák létrehozását és működtetését. Törekedni kell arra, hogy a kistélepülésen működő 1-4 évfolyamos tagiskolák ezekhez az iskolákhoz kapcsolódjanak biztosítva ily módon a kistélepülésen felkészülő tanulók továbbhaladásának lehetőségét, egészen a tankötelezettség végéig. A tagiskolákba járó halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és a székhelytelepülésen az alsó tagozaton felkészülő tanulókat fel kell készíteni az „találkozásra”.

5. Fel kell készíteni a szakiskolákat a halmozott hátrányos helyzetű tanulók fogadásához arra, hogy az általános iskolát el nem végzett tanulókat, illetve az általánosnál gyengébb eredménnyel az általános iskolát befejezett tanulókat fel tudják készíteni a szakképzésre történő bekapcsolódásra. Ezért növelni kell az Arany János Kollégiumi Programban részt vevők számát.

7. Ösztönözni kell a középfokú végzettséggel rendelkező gyakorlati oktatókat a pedagógiai felsőfokú szakképzés megszerzésére, növelve ily módon a gyakorlati oktatók képzettségi szintjét, pedagógiai felkészültségét.

8. Az általános iskola első négy évfolyamán nem indítható emelt szintű oktatás, amennyiben az iskolában párhuzamos osztályok vannak és azokban az osztályokban, amelyekben nincs emelt szintű oktatás a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya meghaladja a 20 %-ot.

9. Lehetővé kell tenni, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók igénybe tudják venni a kollégiumi, externátusi ellátást lakóhelyükön abból a célból, hogy segítséget kapjanak az iskolai felkészüléshez anélkül, hogy el kellene szakadniuk a családi környezetből.

10. A volt sajátos nevelési igényű tanulókat ösztöndíjban kell részesíteni, ha visszatérnek a 9. évfolyamra, továbbá a családtámogatás rendszerében biztosítani kell a megélhetéshez szükséges további támogatást.

11. A szakértői és rehabilitációs bizottságok munkájában szigorítani kell a összeférhetetlenségi szabályokat. A szakértői bizottság tagjai nem vezetnek részt olyan gyermek-tanuló vizsgálatában, akik abba az óvodába kerülnek vagy járnak, mellyel bármilyen foglalkoztatási jogviszonyban áll a vizsgálatot végző személy. Az eljárások törvényességi ellenőrzésére esélyegyenlőségi szakértőt kell kijelölni. Az esélyegyenlőségi szakértőt az oktatási hivatal rendeli ki és fizeti. Az esélyegyenlőségi szakértő jóváhagyása nélkül a szakértői vélemény nem bocsátható ki. Az esélyegyenlőségi szakértő nem szakmai kérdésekben, hanem abban a kérdésben foglal állást, hogy a szakértői bizottság eljárása és maga a szakértői vélemény sérti-e az egyenlő bánásmód követelményét.

12. Pénzügyi alapot kell létesíteni azoknak az iskoláknak és kollégiumoknak a támogatására, amelyek halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat fogadnak. Ez a pénzügyi alap azoknak a költségeknek a fedezetét szolgálná, amelyek a különböző iskolai kollégiumi kiadásokat fedezné, például a nem kötelező programokban való részvétel költségeit, kirándulások, erdei iskola, szabadidős programok.

13. A mérés-értékelés rendszeréhez kapcsolódóan támogató rendszert kell kialakítani az átlagosnál rosszabbul teljesítő iskolák szakmai megújulásához.

14. Meg kell oldani a fenntartók által igénybe vett normatív támogatások jogosságának figyelemmel kísérését, ellenőrzését.

15. A többcélú kistérségi társulásoknál ösztönző támogatásokat kell biztosítani azoknak a kistérségi társulásoknak, amelyeknek hátrányos helyzetű települések is a tagjai, amelyeknél a hátrányos helyzetű településen lévő tagiskolák kapcsolódnak a többcélú kistérségi társulás által fenntartott 12 évfolyamos egységes komprehenzív iskolához.

16. Ki kell alakítani azt az ösztönző rendszert, amelyik elismeri a pedagógusok többletteljesítményét a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal történő foglalkoztatás során.

17. Jegyzői felkészítéseket kell szervezni annak érdekében, hogy a jegyzők megismerjék az óvodai beiratkozással, a kötelező óvodába járással, a tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos feladataikat.

18. Jegyzői, főjegyzői felkészítést kell szervezni annak érdekében, hogy a jegyzők, főjegyzők, a nem állami, nem önkormányzati intézmények engedélyezési eljárása során kiemelt figyelmet fordítsanak annak vizsgálatára, hogy az adott intézmény működése összeegyeztethető-e az egyenlő bánásmód követelményével.

19. Meg kell keresni a legfőbb ügyészt, hogy az ügyészség alakítson ki egységes gyakorlatot a közoktatási feladatok végrehajtására létrejövő alapítványok felügyelete

tekintetében, annak vizsgálata céljából, hogy az alapítványi fenntartásban működő nevelési-
oktatási intézmény működése összeegyeztethető-e az egyenlő bánásmód követelményével.

20. A közmunka programba történő bekapcsolódásnál előnyben kell részesíteni azt a
családot, amelynek a gyermeke óvodába jár, illetve a teljesíti a tankötelezettségét.

21. A helyi kisebbségi önkormányzat bevonásával támogatni kell a kézműves vagy
más szervezet létrehozását azokon a hátrányos helyzetű településeken, amelyeken a szülők
gondoskodnak gyermekük óvodai beíratásról iskolába járatásáról.

3. függelék

Árok Antal véleménye

Vélemények, javaslatok az OKA-javaslatcsomag II. részéhez

A javaslatcsomag második része is alapos és körültekintő munkát tükröz, és számomra elfogadható. Néhány, nem generális jellegű pontosítást, módosítást javasolok.

1. A „Foglalkoztatáspolitikai eszközök az oktatási reformok sikerének előmozdítására” című fejezet, javaslatok részének első pontja a minimálbér-átlagbér aránnyal kapcsolatosan nem veszi figyelembe az Európai Szociális Charta II. rész 4. cikkely első bekezdését, amely azt tartalmazza, hogy a minimálbér az átlagbér 68%-ánál ne legyen alacsonyabb. A charta, bár nem kötelező érvényű, mégis olyan jelentős, az EU tagállamai által elfogadott dokumentum, amely kifejezi a tagállamok elkötelezettségét. A minimálbér-megállapodás egyébként az OÉT munkaadói és szakszervezeti oldalának megállapodása, amelyet a kormány rendeletben „csak kihirdet”. Ez ügyben kormányzati döntés akkor születhet, ha nem jön létre megállapodás a két fél között. Véleményem szerint inkább a minimálbér már elindult differenciálása (szakképzettséghez kötve) lehetne a jobb megoldás.
2. „A demográfiai folyamatok hatása a közoktatás költségvetésére” című fejezetben szerencsés lenne, ha a jelenlegi finanszírozási változásokkal kapcsolatban nemcsak a költségcsökkentő, hanem az oktató-nevelő munka általános feltételeit befolyásoló hatásokra is történe utalás. A mintegy tízezer álláshelycsökkenés, létszámleépítés milyen szelekció alapján zajlott?
3. Az „Iskolaügy intézményrendszere, finanszírozása” című fejezet helyesen foglalkozik a „pedagógus-bértábla” átalakításának szükségességével, a pályakezdők bérének emelésével. A pedagógusok közalkalmazotti státusának megszüntetése azonban súlyos hiba lenne a pedagógusok presztízse szempontjából is. Ez a lépés azt is deklarálná, hogy a pedagógus nem közfeladatokat ellátó munkavállaló, hanem a bérekkel, a munkaviszonnyal kapcsolatos szabályozásokkal is tovább degradálna a pedagóguspálya presztízse, még inkább folytatódna a negatív szelekció. A kistérségi problémakör eredményes kezelése döntő fontosságú a magyar közoktatás jövője szempontjából. A tankerületi koncepció helyett azonban szerencsésebb lenne a teljes körű kistérségi önkormányzatiság létrehozásával megteremteni a közoktatási intézmények fenntartásának, irányításának, ellenőrzésének korszerű feltételeit. A tanár-diák arányszámok tekintetében fontos tudni azt is, hogy több mint 13 ezer tanárt foglalkoztatnak napközis nevelőként, és nagyon alacsony a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők aránya (3% alatti). Ez az arány például Franciaországban 9-10 között található.

Budapest, 2007. december 14.

Árok Antal

4. függelék

Köllő János válasza Árok Antal véleményére

Tisztelt OKA-tagok!

Tagtársunk, Árok Antal véleménye szerint „a „Foglalkoztatáspolitikai eszközök az oktatási reformok sikerének előmozdítására” című fejezet, javaslatok részének első pontja a minimálbér-átlagbér aránnyal kapcsolatosan nem veszi figyelembe az Európai Szociális Charta II. rész 4. cikkely első bekezdését, amely azt tartalmazza, hogy a minimálbér az átlagbér 68%-ánál ne legyen alacsonyabb”. Ezzel kapcsolatban három tényre szeretném felhívni a figyelmet.

1) Magyarország az 1961. évi, 1996-ban megújított Európai Szociális Charta-t írta alá, melynek II. rész 4. cikkely első bekezdése az alábbi szöveget tartalmazza:

Article 4 – The right to a fair remuneration.

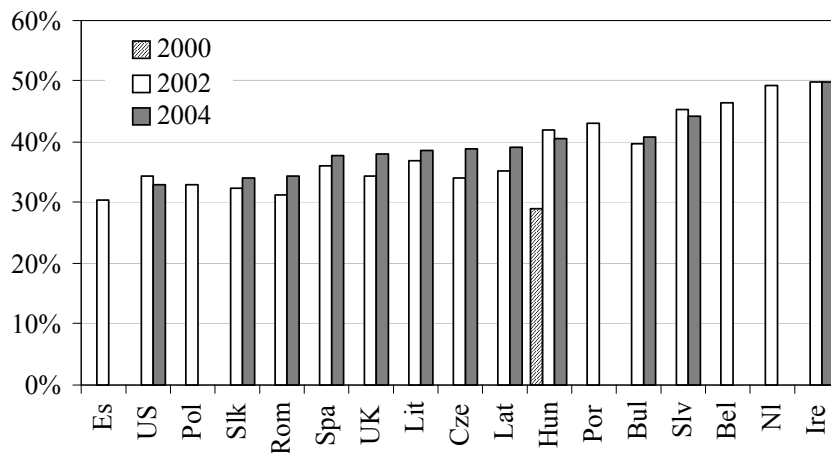
With a view to ensuring the effective exercise of the right to a fair remuneration, the Parties undertake:

1. to recognise the right of workers to a remuneration such as will give them and their families a decent standard of living;

2) A 68%-os minimálbér-átlagbér arányra tett **ajánlás** a Charta alkalmazásának felügyeletére létrehozott, kilenc tagú független szakértői testülettől (Committee of Independent Experts) származik. Magyarország nem (sem) írt alá olyan dokumentumot, ami a minimálbér-átlagbér arány 68%-os szintjének elérésére kötelezné.

3) A szakértői tesület ajánlását az EU egyetlen tagországa sem követi. A minimálbér-átlagbér arányok 30 és 50 százalék közé esnek:

Minimálbér-átlagbér arányok az Európai Unióban 2000, 2002, 2004

Source: Eurostat online database, downloaded on 18 October 2005.

http://epp.eurostat.ec.eu.int/portal/page?_pageid=1073.46870091&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_product_code=avmmw

Tisztelettel

Köllő János

5. függelék Bihall Tamás véleménye

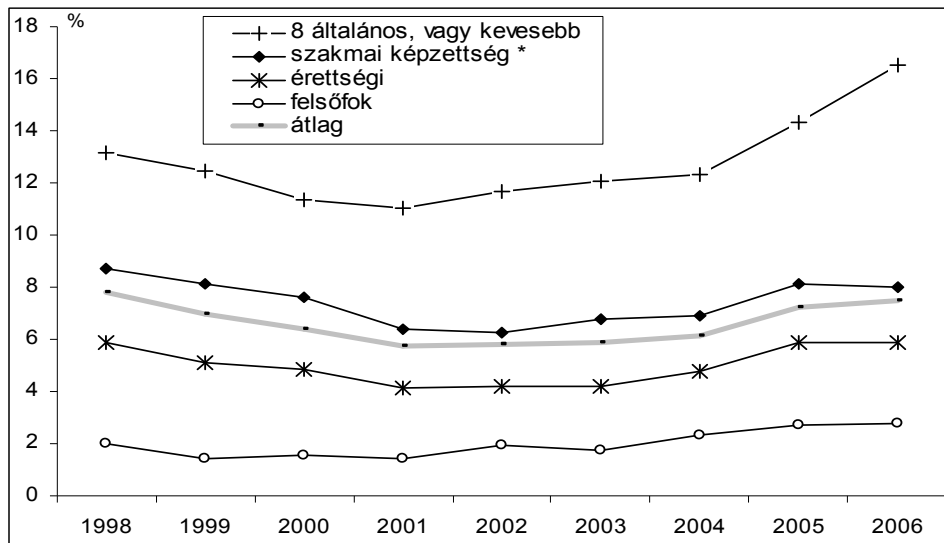
Fazekas Károly úr részére

Tisztelt Fazekas Úr!

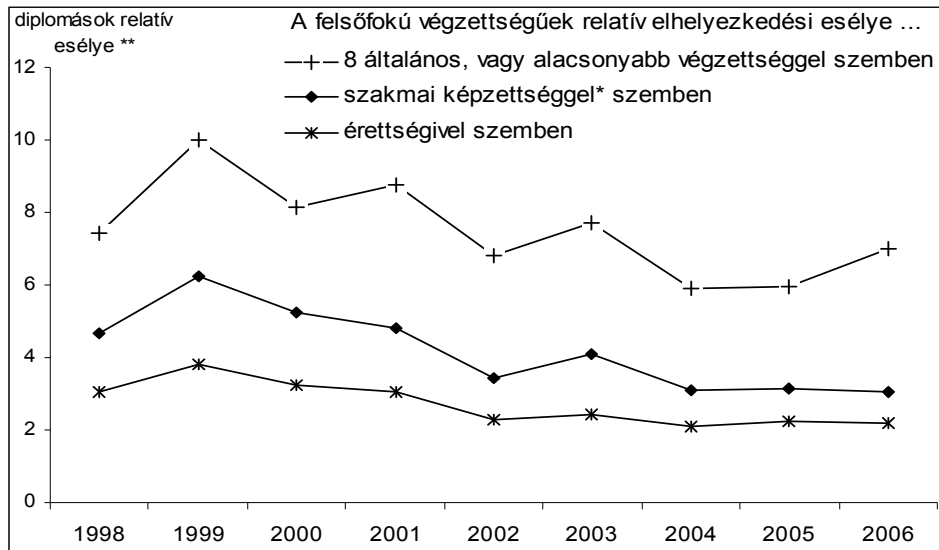
Muraközy Balázs úr e-mailben jelzett kérésének megfelelően az Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal oktatás megújítására tett javaslatának II. részében megfogalmazott, Szakképzés és lemorzsolódás fejezetre vonatkozóan a kamara részéről az alábbi vélemény fogalmazódik meg.

A leírtak több elemével egyetértünk, azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a szakképzés és lemorzsolódás okainak feltárásában hiányos és hibás következtetések kerültek megfogalmazásra, melynek eredményeként félmegoldást jelentő javaslatok születtek.

Egyetértünk azzal a megállapítással, hogy az elmúlt időszakban, a szakiskolai tanulók körében egyre több a nehéz családi körülményekkel rendelkező, gyenge képességű diák, akik lemorzsolódás szempontjából is veszélyeztetettek, és azzal sem vitatkozunk, hogy ennek kezelésére a mai napig nincs hatékony eszközrendszer kidolgozva. Azt viszont nem tudjuk elfogadni, hogy a szakiskolák végzőseinek elhelyezkedési perspektívái messze elmaradnak az érettségit adó középiskolák eredményeitől. Ennek ellentmond többek közt a KSH MEF által készített kimutatás is, mely szerint a tavalyi évben az érettségizettek körében 6 % körüli, a szakmunkások között 8 %-os munkanélküliségi ráta mutatható ki, mely semmiképp nem nevezhető jelentős hátránynak.

Emellett a diplomásokhoz viszonyított relatív elhelyezkedési esély tekintetében is 2003-tól abszolút javuló tendencia figyelhető meg az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézetének számításai szerint. A diagramról jól leolvasható, hogy az érettségivel rendelkezőkkel összevetve a szakmai végzettségük esélyei javulnak és közelítenek egymáshoz.

A szakképzés problematikájának vizsgálata során nem lehet figyelmen kívül hagyni a gimnáziumok elszívó erejét, a kétkezi munka alacsony társadalmi megítélését és a szakmunkás pályamodell hiányát. A szakmunkásképzés tekintetében, viszont elsődleges megoldásnak nem az általános képzés és készségfejlesztés erősítését tudjuk elképzelni. Ez egyik feltétele az eredményes szakmatanulásnak, azonban az érintett fiataloknak épp a nagy tömegű elméleti tudás befogadása, illetve a szakmai ismeretanyag elméleti oldalról való megközelítése okozza a legnagyobb problémát és a sikertelenség a képzési ciklus megszakításához vezet. Ezeknél a fiataloknak az általános ismeretek „magolása” komoly motivációvesztést eredményez, épp a tanulási nehézségeik miatt lenne indokolt a gyakorlati oldalról megközelíteni a tudás megszerzését, melyen keresztül sikerélményt, ily módon motiváltságot nyer a végzettség megszerzéséhez.

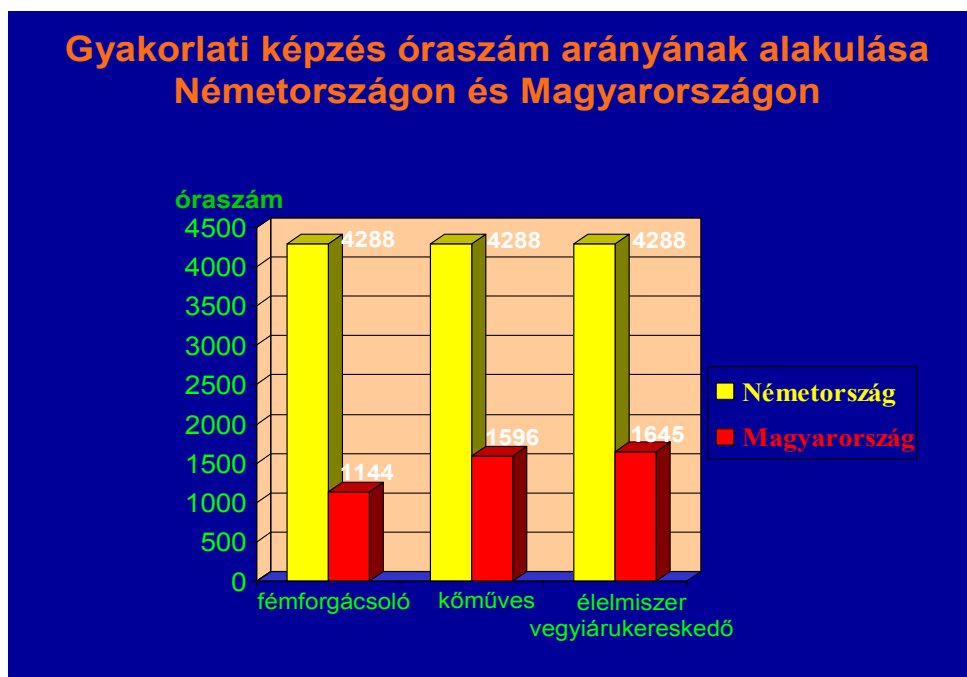
Az elmúlt évek szakképzés fejlesztési törekvéseiben egyre inkább alul marad a szakmai gyakorlat az elmélet rovására. Az új képzési programokban egyre kisebb arányban van jelen a gyakorlati képzés óraszám, mely főleg a gyakorlatorientált szakmák esetében gátolja a munkaerő-piacon versenyképes képzettség megszerzését.

Forrás: MKIK

A munkaadók a pályakezdő szakmunkásokkal szembeni elvárások során a gyakorlati készségek hiányát teszik első helyre, tehát az elhelyezkedési esélyek erősítése és a szakmában maradás egyik garanciája lenne egy gyakorlatorientált szakmai képzés kialakítása.

Számtalan nemzetközi példa igazolja, hogy eredményes szakmunkásképzés csak munkatapasztalaton alapuló képzési, szakképzési rendszerben képzelhető el, melynek egyik alapfeltétele a megfelelő mennyiségű gyakorlati óraszám biztosítása. Természetesen nem nélkülözve a magas technikai szinten felszerelt központi képzőintézményeket sem. Erre példaként a német szisztémával való összevetést említjük, de ugyan ilyen arányú eltérést mutat az osztrák, francia, vagy svájci szakképzés is.

Forrás: MKIK

Gyenge alapokra nehéz minőségi szaktudást építeni, de megfelelő eszközrendszerek és feltételek alkalmazásával kiegyenlíthetőek az elmaradások. Ennek feltárását nélkülözi, illetve nem megfelelően súlyozza az anyag készítője. A kamara, mint a gazdaság igényeinek megjelenítője, a szakképzésfejlesztést nem tudja elképzelni a gyakorlati képzés megfelelő szintű és arányú szerepe nélkül. A fentiekben megfogalmazottak tényeken és empirikus elemzéseken alapulnak, ezért az anyag nem tekinthető teljesnek ezek megfogalmazása nélkül.

6. függelék

Köllő János válasza Bihall Tamás véleményére

Tisztelt OKA-tagok!

Bihall Tamás tagtársunknak a szakmunkás illetve középiskolai végzettségűek munkaerő-piaci helyzetével kapcsolatos véleményéhez az alábbi megjegyzéseket szeretném fűzni:

1) A KSH-kiadványokból vett, a 15-74 éves népességre vonatkozó, a nappali tagozatos tanulókat el nem különítő és nemenként meg nem bontott adatok félrevezető képet festenek a két csoport munkanélküliségéről. Az életkorunkat egyáltalán nem, a nemünket pedig csak nehezen tudjuk megváltoztatni, ezért célszerű ezeket a dimenziókat az összehasonlításban külső adottságként figyelembe venni, különös tekintettel a szóban forgó iskolázottsági csoportok eltérő nem és kor szerinti összetételére. Továbbá, figyelembe kell venni, hogy a középiskolát végzettek nagyobb – és jobb képességű – része az érettségi után továbbtanul vagy továbbtanulásra vár, ezért ennek az iskolázottsági csoportnak az esetében a munkanélküli ráta (aktívan állást keres/(aktívan állást keres vagy dolgozik)) csak a teljes populáció rosszabb elhelyezkedési esélyekkel rendelkező „alsó” feléről szolgáltat információt a fiatalabb korosztályoknál.

Mint az alábbi táblázat mutatja, a szakmunkás végzettségű fiatalok munkanélkülisége még így is lényegesen magasabb, a foglalkoztatási rátájuk pedig a nők esetében lényegesen alacsonyabb, mint a középiskolát végzetteké. *A 25-54 éves derékhad esetében – ahol az összehasonlítást nem zavarják a fent említett összetételkülönbségek - a szakmunkás végzettségűek munkanélküli rátái durván kétszer akkorák, mint az érettségizettekéi. A foglalkoztatási ráta a nőknél 8, a férfiaknál 7 százalékponttal alacsonyabb!* Az 55 éves és idősebb korosztályokban a különbségek elhalványulnak, kivéve a férfiak foglalkoztatási rátáját, ami az érettségizettekénél – akik a magasabb kereseteiknek és nagyobb szolgálati idejüknek köszönhetően kedvezőbb feltételekkel mehetnek korai nyugdíjba – alacsonyabb.

	Munkanélküli ráta (állást keres/(állást keres vagy dolgozik))				Foglalkoztatási ráta (dolgozik/nem tanuló népesség)			
	Nő		Férfi		Nő		Férfi	
	Szadm	Közép	Szadm	Közép	Szadm	Közép	Szadm	Közép
15-24	13.1	9.4	11.4	8.7	59.9	73.9	80.2	80.8
25-54	6.8	3.7	5.6	2.8	64.8	76.2	81.9	89.0
55-74	0.8	1.9	3.6	2.1	24.3	24.2	42.2	33.2
Forrás: KSH Munkaerő-felvétel 2003 október-december								

2) A foglalkoztatási esély csupán egyike az alapvető munkaerő-piaci sikermutatóknak. Mint arra a bevezető előadásban igyekeztem felhívni a figyelmet, a szakmunkás végzettségűek keresetei alacsonyak, a szakmunkás oklevél piaci értéke minimális, számos foglalkozásban zérus. Továbbá, a szakmunkás oklevéllel rendelkezők tömegesen végeznek egyszerű, semmiféle képzettséget nem igénylő segéd- és betanított munkát.

Köllő János

7. függelék Liskó Ilona válasza Bihall Tamás véleményére

Válasz Bihall Tamás bíráló megjegyzéseire

Bihall Tamás megjegyzései között az alábbiak olvashatók:

- *„A szakképzés és lemorzsolódás okainak feltárásában hiányos és hibás következtetések kerültek megfogalmazásra, melynek eredményeként félmegoldást jelentő javaslatok születtek.”*
- *„Nem tudjuk elfogadni, hogy a szakiskolák végzőseinek elhelyezkedési perspektívái messze elmaradnak az érettségit adó középiskolák eredményeitől.”*

A szakképző iskolákból való lemorzsolódás okainak, a szakképzés presztízs-vesztésének és a szakiskolákból kikerülők elhelyezkedési esélyeinek elemzése során részben az OM és a KSH által összegyűjtött adatokat, részben saját kutatási adataimat használtam fel. A kutatásokat a 2000-es évek első felében az OI-ban és az FKI-ban folytattam, melyek során valamennyi esetben országos, régióra, településtípusra és szakmacsoportra reprezentatív iskola-mintákat alkalmaztunk. (A kutatások részletes beszámolóit az OI és az FKI kiadványaiban olvashatók.)

Saját adatfelvételeim kontrollja érdekében rendelttem meg Kézdi Gábortól *„A szakképzés munkaerőpiaci értékének és struktúrájának változása Magyarországon a rendszerváltás előtt és után”* c. háttér-tanulmányt, amely a népszámlálási adatok és a KSH egyéb adatfelvételei alapján elemzi a szakképzettek elhelyezkedési és kereseti perspektíváit. Az elemzésből leszűrt következtetések egyértelműen megerősítik az általam tett megállapításokat. (A tanulmányt mellékelem.)

Megjegyzendő, hogy Kézdi Gábor tanulmánya és a Bihall Tamás által közölt adatok is csak a szakiskolákban **végzettek** esélyeire és perspektíváira vonatkoznak, a **lemorzsolódók** további sorsára vonatkozóan ugyanis saját adatfelvételemen kívül a 2000-es évekre vonatkozóan nem találtam felhasználható empirikus adatot.

Bihall Tamás megjegyzései között olvashatók a következők is:

- *„A szakmunkásképzés tekintetében, viszont elsődleges megoldásnak nem az általános képzés és készségfejlesztés erősítését tudjuk elképzelni. Ez egyik feltétele az eredményes szakmatanulásnak, azonban az érintett fiataloknak épp a nagy tömegű elméleti tudás befogadása, illetve a szakmai ismeretanyag elméleti oldalról való megközelítése okozza a legnagyobb problémát és a sikertelenség a képzési ciklus megszakításához vezet. Ezeknél a fiataloknak az általános ismeretek „magolása” komoly motivációvesztést eredményez, épp a tanulási nehézségeik miatt lenne indokolt a gyakorlati oldalról megközelíteni a tudás megszerzését, melyen keresztül sikerélményt, ily módon motiváltságot nyer a végzettség megszerzéséhez. „*

Mindenek előtt szeretném felhívni a figyelmet az első és második mondat között mutatkozó ellentmondásra: Ha ugyanis *„az általános képzés és készségfejlesztés”* az *„egyik feltétele az eredményes szakmatanulásnak”*, akkor vajon miért nem tudják elképzelni az *„általános képzés és készségfejlesztés erősítését”* az *„elsődleges megoldásnak”*?

Abban viszont teljes az egyetértés közöttünk, hogy **„ezeknél a fiataloknak az általános ismeretek „magolása” komoly motivációvesztést eredményez**”. Vagyis szerintem sem megfelelőek azok a pedagógiai eljárások és módszerek, amelyeket a szakiskolák jelenleg a tanulók általános képzése során alkalmaznak. Éppen ezért javasoltam, hogy ezt a feladatot a jelenlegi szakiskolák helyett olyan „általános” képzési profilú középiskolákra kellene bízni, amelyekben megfelelő szintű pedagógiai felkészültség és tapasztalat áll rendelkezésre a tanulási motiváció erősítéséhez, a készségfejlesztéshez és a hátrányok kompenzálásához.

Bihall Tamás alábbi megjegyzéseivel is tökéletesen egyetérttek:

- **„Számptalan nemzetközi példa igazolja, hogy eredményes szakmunkásképzés csak munkatapasztalaton alapuló képzési, szakképzési rendszerben képzelhető el, melynek egyik alapfeltétele a megfelelő mennyiségű gyakorlati óraszám biztosítása. Természetesen nem nélkülözve a magas technikai szinten felszerelt központi képzőintézményeket sem.”**
- **„A kamara, mint a gazdaság igényeinek megjelenítője, a szakképzésfejlesztést nem tudja elképzelni a gyakorlati képzés megfelelő szintű és arányú szerepe nélkül.”**

Magam is úgy gondolom, hogy a szakmai képzés fontos része a gyakorlati oktatás, amelyhez megfelelő mennyiségű időt, megfelelő technikai színvonalú képzőhelyeket, és megfelelő oktatási eljárásokat alkalmazó személyi feltételeket kell biztosítani. Az eredményes elméleti és gyakorlati képzésnek azonban egyaránt **előfeltétele** lenne a jó színvonalú és hatékony **„általános képzés és készségfejlesztés”**, amelyet az érintett tanulók többsége jelenleg nélkülözni kénytelen. Ezért vonatkozik első és legfontosabb javaslatom éppen **az általános képzés jelenlegi rendszernek átalakítására**, ill. az általános képzés és a szakmai képzés intézményi szintű szétválasztására.

Elfogadom Bihall Tamás értékelő megjegyzését arra vonatkozóan is, hogy munkám során **„félmegoldást jelentő javaslatok születtek.”**, amennyiben ezt úgy érti, hogy javaslataim között nem szerepelnek az általános képzést követő szakképzési szakasz számos aktuális problémáját megoldani hivatott javaslatok. Ennek részben az az oka, hogy tudomásom szerint a szakmai képzés területén az NFT-I és NFT-II keretén belül kiváló szakértők közreműködésével és jelentős anyagi ráfordításokkal (pl. a TISZK-ek létrehozásával) olyan fejlesztési folyamatokat indítottak el, amelyeknek az eredményei még nem mérhetők, de amelyektől a közeljövőben komoly változások várhatók. Részben pedig az, hogy meggyőződésem szerint **a szakképzési szakaszt megelőző általános képzés fejlesztése nélkül a szakképzés fejlesztésébe történő befektetés ellenére sem remélhető, a hátrányos helyzetű tanulók szakmatanulási esélyeinek, és munkapiaci boldogulásának javulása.**

Liskó Ilona

Bp. 2007-12-21.

8. függelék Jelenléti ív

Tagok	November 20.
Fazekas Károly	+
Ádám György	+
Árok Antal	+
Bajzák Erzsébet M. Eszter	+
Bihall Tamás	-
Csapó Benő	+
Csépe Valéria	-
Hankiss Elemér	-
Havas Gábor	+
Herczog Mária	-
Horn György	+
Kárpáti Andrea	+
Kertesi Gábor	+
Köllő János	+
Lannert Judit	+
Liskó Ilona	+
Nagy József	+
Nagyné Román Margit	-
Nahalka István	+
Révész Magdolna	-
Tölli Balázs	+
Varga Júlia	+
Vasa László	-